

LR Sveikatos apsaugos ministrui
Aurelijui Verygai

KREIPIMASIS

Dėl Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro direktoriaus Sauliaus Čaplinsko nušalinimo nuo pareigų

2018-04-12
Vilnius

Mes, pilietinė visuomenė, atstovaujama nevyriausybių organizacijų, kurių tikslas yra ginti ir saugoti pažeidžiamų asmenų grupių žmogaus teises, vykdyti ŽIV ir AIDS prevenciją, taip pat žmonių, vartojančių narkotikus, bendruomenės organizacijos, kreipiamės į Jus, prašydami nušalinti Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (toliau – ULAC) direktorių Saulių Čaplinską nuo einamų pareigų, apribojant šio asmens tolimesnes galimybes užimti vadovaujamas pareigas sveikatos apsaugos srityje. Tokį prašymą lėmė š. m. balandžio mėn. 5 d. pasirodę diskriminuojamojo ir stigmatizuojamojo pobūdžio S. Čaplinsko pasisakymai tam tikrų socialinių grupių atžvilgiu.

[Interviu su sveikatos apsaugos viceministru Algirdu Šešelgiu metu](#), kabinete buvo ir ULAC direktorius S. Čaplinskas. Interviu pasibaigus, S. Čaplinskas tęsė pasisakymus, kurie žemina žmogaus orumą, yra nepriimtini, tiesiogiai stigmatizuojantys ir diskriminuojantys žmones, kenčiančius nuo priklausomybės ligų, taip pat homoseksualius asmenis. S. Čaplinskas taip pat pažeidė valstybės pareigūno etikos principus, užduodamas asmeninį bei intymų klausimą filmavimo grupės narei.

Pabrėžiame, kad nuomonės formuotojai, tokie kaip S. Čaplinskas (pagal užimamas pareigas), privalo priimti atsakomybę už nuomonės formavimą narkotikų ir kitų medžiagų priklausomybės klausimais. S. Čaplinsko, kaip svarbios institucijos vadovo veiksmai ir pasisakymai, turėtų būti nukreipti į pažeidžiamų asmenų grupių nestigmatizuojančios ir nediskriminuojančios kalbos vartojimo skatinimą, klaidingos informacijos taisymą ir socialinės atskirties grupių stigmos mažinimą. Intelektualai ir aukšto lygio pareigūnai taip pat turėtų būti tie asmenys, kurie savo pastabomis taiso netinkamą kitų asmenų kalbą ir susilaiko nuo bet kokio tolimesnio klaidingų įsitikinimų skatinimo ir (ar) demonstravimo, nes šie veiksmai gali turėti stiprių neigiamų pasekmių žmonėms, vartojantiems narkotikus, jų bendruomenėms ir labiausiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms.

Nors yra žinoma, kad stigmatizuojantys pasisakymai nėra svetimi ULAC direktoriui, 2018 m. balandžio 5 d. interviu metu išdėstytos replikos „Dokumentikos namų“ žurnalistėms buvo pastebėtos visuomenės ir sukėlė nemažai klausimų dėl S. Čaplinsko etikos, tam tikrų socialinės atskirties grupių atžvilgiu.

S. Čaplinsko pasisakymai – tai ne tik asmens privataus gyvenimo neliečiamumo teisės pažeidimas, bet ir ciniškas bei žeminantis žmogaus orumą poelgis. Matydami tokį cinišką ir žiaurų požiūrį, susidurdami su pacientus diskriminuojančiu elgesiu, Lietuvos piliečiai praranda pasitikėjimą gydytojais ir į juos nebesikreipia. Tokia, deja, pagrįsta piliečių baimė, neleidžianti išsirtinti dėl ŽIV infekcijos, neleidžianti kreiptis dėl antiretrovirusinio gydymo ir (ar) bet kokių kitų sveikatos problemų, galimai susijusių su priklausomybe psichoaktyviosioms medžiagoms, lemia blogėjančią epidemiologinę padėtį, augančius kaštus valstybei ir tragiškas pasekmes žmonių gyvenimams.

Iš aukšto lygio vadovų, tokių kaip S. Čaplinskas, pirmiausia tikimės profesionalumo, tolerancijos bei gebėjimo dirbti ir bendrauti su tomis pažeidžiamomis asmenų grupėmis, kurioms ŽIV infekcijos grėsmė yra didžiausia. Tokio rango vadovai turėtų būti pavyzdys skatinant toleranciją ir nešališkumą, siekiant, kad būtų užtikrinta teisė į sveikatos apsaugą ir mokslu pagrįstas, modernias žalos mažinimo ir gydymo paslaugas, užtikrinamas Lietuvos Respublikos įstatymų ir tarptautinių konvencijų.

Atkreiptinas dėmesys, kad asmuo, kurio pažiūros į socialinės atskirties grupes yra neigiamas, negali tinkamai eiti Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro direktoriaus pareigų, kurių esmė ir tikslas yra pagalba šioms asmenų grupėms.

Pabrėžiame, kad per 29-erius S. Čaplinsko, kaip Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro vadovo (anksčiau – AIDS centro) darbo metus, Lietuva išliko šalimi, kasmet patenkančia tarp didžiausių naujų ŽIV atvejų, kai tai susiję su žmonėmis, vartojančiais narkotikus, skaičius turinčių valstybių (EMCDDA, [Narkotikų vartojimo paplitimo ataskaitos](#), 2017). Lietuva taip pat yra tarp šalių, kuriose ŽIV užsikrėtusių ir besigydančių asmenų santykis yra žemiausias (ECDC [Specialioji ataskaita „ŽIV gydymas ir sveikatos priežiūra“](#), 2017). S. Čaplinsko požiūris į pacientus ir yra vienas pagrindinių veiksnių, lemiančių ŽIV epidemijos augimą ir augantį jaunų Lietuvos piliečių mirštamumą. Šie piliečiai galėtų gyventi ilgus metus, jeigu tik jiems būtų užtikrintos šiuolaikinės žalos mažinimo paslaugos ir reikiamas gydymas.

Stigmatizuojamojo pobūdžio pasisakymų vaidmens nesuprantantis svarbias pareigas užimantis pareigūnas verčia abejoti visa Lietuvoje įgyvendinama ŽIV infekcijos prevencija ir šios prevencijos veiksmingumu. Stigmatizavimas yra įrankis, naudojamas pašalinti ir išstumti iš visuomenės pažeidžiamų asmenų grupes. Tokių įrankių naudojimas darbo praktikoje prieštarauja tarptautinėms normoms.

Dėl visų šiame laiške išvardintų priežasčių, kreipiamės su prašymu atleisti ULAC direktorių S. Čaplinską iš užimamų pareigų.

Kreipimąsi inicijavo:

“Jauna Banga”

Direktorė Milda Arlauskaitė

“Resetas”

Direktorius Svajūnas Čioraitis

Lietuvos psichoaktyvių medžiagų
vartotojų iniciatyvinė grupė

Atstovas Egidijus Kazlaučiūnas

Kreipimąsi palaiko:

1. Eurazijos žalos mažinimo asociacija
2. Vilniaus priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų žmonių iniciatyvinė grupė
3. Demetra - ŽIV ir AIDS paveiktų moterų bei jų artimųjų asociacija
4. Žmogaus teisių organizacijų koalicija

5. Žmogaus teisių stebėjimo institutas
6. Lietuvos žmogaus teisių centras
7. Lygių galimybių plėtros centras
8. VšĮ "Studentes pro libertate"
9. Paramos fondas "RIGRA"
10. "Žaliojo žiedo draugija"
11. Dokumentikos namai
12. Lietuvos vaikų vėžio asociacija "Paguoda"
13. Asociacija „Kraujas“
14. Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacijos
15. Vaisingumo asociacija
16. Lietuvos medicinos studentų asociacija
17. Labdaros ir paramos fondas "Rugutė"
18. Stomuočių žmonių asociacija "Diena"
19. Lygus-lygiam savitarpio pagalbos grupė